

Таким чином, для забезпечення страховикам ефективного переходу на нову законодавчу базу необхідна подальша законотворча робота на основі науково-методичного обґрунтування механізму переходу страхового ринку на норми Євродирективи Solvency II.

Інформаційні джерела:

1. Осадець С.С. Страхування: підручн. / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2002. 599 с.
2. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#n824>

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ФІСКАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ

Журенко С.В., здоб. ВО
Макогон В.В., канд. екон. наук, доц.
Державний біотехнологічний університет

Фіскальне навантаження являє собою відносну оцінку обсягів податкових платежів, яку фізична або юридична особа зобов'язана сплатити як податок на дохід, майно, оборот, споживання тощо. Воно вказує на рівень оподаткування, якому підлягає конкретна юридична особа, і може включати різні види податків. Фіскальне податкове навантаження може бути виражене у відсотках від доходу або вартості майна, або у вигляді фіксованої суми. Значне фіскальне навантаження може впливати на економічну та інвестиційну діяльність суб'єктів оподаткування, а також на поведінку споживачів.

Кожна країна формує власну податкову систему, і фіскальне навантаження може відрізнятися від країни до країни і в межах однієї країни залежно від таких факторів, як дохід, форма оподаткування та інші податкові зобов'язання.

Податкова оцінка – це аналіз і визначення суми податку, що накладається на фізичну або юридичну особу в конкретній юрисдикції. Цей аналіз включає різні аспекти податкової системи та їх вплив на економіку і суспільство.

Оцінка фіскального навантаження передбачає:

1. Ставки оподаткування: оцінку окремих ставок податків – на прибуток, на майно, на оборот, на споживання тощо.
2. Види податків: прибутковий податок, податок на доходи, майно, додану вартість, споживання тощо.
3. Аналіз застосування податкових пільг: наявності та обсягу податкових пільг, які зменшують фіскальний тиск для окремих категорій платників та видів діяльності.
4. Ефективність адміністрування податків: оцінка, наскільки ефективно збираються та використовуються податки.

5. Реалізація стимулюючої функції: аналіз впливу фіскального навантаження на економічну активність, інвестиції, зайнятість тощо.

6. Міжнародна порівняльна оцінка: порівняння рівня навантаження з іншими країнами та регіонами з метою визначення їх конкурентоспроможності та привабливості для бізнесу та інвесторів.

Оцінка фіскального навантаження важлива для розуміння економічного середовища та прийняття рішень у сфері фінансів та бізнесу. Оцінка може вказувати на необхідність проведення реформи або зміни податкових підходів для досягнення бажаних економічних результатів.

Індикатори фіскального навантаження включають набір даних та показників, які відображають рівень оподаткування в певній країні або регіоні, зокрема:

1. Податкові ставки

2. Відношення податкових надходжень до ВВП.

3. Розподіл фіскального навантаження: співвідношення окремих податків: прибутковий податок, податок на майно, податок на споживання тощо.

4. Кількість податкових пільг та вирахувань, тобто те наскільки активно використовуються пільги для окремих категорій платників податків.

5. Міжнародний бенчмаркінг: порівняння податкового навантаження для визначення конкурентоспроможності регіонів.

6. Податковий клімат: показник або оцінка того, наскільки країна є привабливою для бізнесу з точки зору її податкової системи.

7. Ефективність адміністрування податків: співвідношення надходжень податків до запланованої суми.

Ці показники можна використовувати для аналізу фіскального навантаження та його впливу на економіку і суспільство. Вони допомагають планувати податкову політику та визначати потребу в податковій реформі.

Податкове навантаження у відсотках до ВВП – це співвідношення або пропорція між сумою, яку суспільство сплачує у вигляді податків, та його валовим внутрішнім продуктом (ВВП). Цей показник дозволяє оцінити рівень оподаткування з точки зору економічного значення.

Високе співвідношення податкового навантаження до ВВП означає, що велика кількість податків стягується з економічної діяльності країни. За деякими показниками це може впливати на економічну активність, інвестиції та конкурентоспроможність. Однак слід зазначити, що низьке податкове навантаження не обов'язково означає сприятливе ділове або економічне середовище. Воно також може мати негативний вплив, якщо в державному бюджеті недостатньо фінансових ресурсів для функціонування економіки. Загальна оцінка фіскального навантаження через відношення до ВВП може допомогти визначити ефективність податкової політики та її відповідність економічним потребам країни.

Оцінка рівня податкової політики та фіскального навантаження базується на економетричній концепції, розробленій економістом Артуром Лаффером, який вперше запропонував цю ідею в середині 20-го століття. Ця крива показує взаємозв'язок між рівнем оподаткування та сумою зібраних податків. Основна

ідея полягає в тому, що існує оптимальний рівень оподаткування, при якому збір податків зростає завдяки зростанню економічної активності та прибутковості при збільшенні податкових ставок, але лише до певної межі. Після досягнення цього оптимального рівня збір податків може зменшитися, оскільки вищі податкові ставки знижують стимули для економічної активності, зокрема, для праці та інвестицій.

Схематично криву Лаффера можна представити як біфуркацію з піковим значенням, де одна біфуркація є вищою (вищі податки призводять до вищих податкових надходжень), а інша – нижчою (вищі податки призводять до нижчих податкових надходжень). Ця концепція може бути використана для обґрунтування та аналізу оптимального рівня оподаткування в контексті економічної політики.

Рівень податкового навантаження безпосередньо впливає на ефективність оподаткування, яка визначається тим, наскільки справедливо система збирає податки для фінансування державних видатків і регулювання економіки. При оцінці ефективності оподаткування можна враховувати багато різних аспектів, таких як справедливість, ефективність надходжень, стимулювання економічної активності, зменшення ухилення від сплати податків, адаптивність до змін та збалансованість розподілу податкового тягаря. Оцінка ефективності податкової системи та фіскального навантаження вимагає комплексного підходу і має враховувати низку факторів, включаючи соціальну справедливість, економічну прозорість та сприяння економічному зростанню.

Інформаційні джерела:

1. Anh N., Onnis L., Rossi R. The Macroeconomic Effects of Income and Consumption Tax Changes. *American Economic Journal: Economic Policy*, 13 (2): 439-66. 2021. <https://doi.org/10.1257/pol.20170241>
2. Fortin, B., G. Lacroix, and M.-C. Villeval (2007). Tax evasion and social interactions. *Journal of Public Economics* 91 (11-12), 2089{2112.
3. Janský, Petr and Palansky, Miroslav, (2019), Estimating the scale of profit shifting and tax revenue losses related to foreign direct investment, *International Tax and Public Finance*, 26, issue 5, p. 1048-1103.
4. Mertens K., Ravn M. O. The Dynamic Effects of Personal and Corporate Income Tax Changes in the United States. *American Economic Review*. 2013. Vol. 103. No 4. P. 1212-47.
5. Mertens K., Olea J. Marginal Tax Rates and Income: New Time Series Evidence, *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 133, Issue 4, 2018, 1803-1884, <https://doi.org/10.1093/qje/qjy008>